

Tominšek ne ve, da je *e* v *češčen* vse kaj drugega kot *e* v dialektičnem *čest*.

Po nekod sliši Tominšek premalo, drugod zopet preveč. Tako ima njegov slovenski govor dva polglasnika, najbrž le zato, ker pravi Škrabec (str. 31), da sta si polglasnik iz starih slovanskih polglasnikov in oni iz *i* in *u* popolnoma enaka. Da, slovenski jezik ima nebroj polglasnikov, a slovenski knjižni govor le enega.

Škrabec nikjer ne trdi, da se je moderna redukcija vokalov začela l. 1691., kakor bi človek mislil, če bere tozadevno Tominškovo opazko na str. 80. Beri izvajanja o. Škrabca o tem procesu do konca (str. 34—36) in spoznal boš, da ima Škrabec prav. Kronologija pa s tem — po mnenju Tominškovem — ni izpodbita.

Obliko gen. pl. *polá* je slišati povsod in bi le rad vedel, zakaj je nesprejemljiva.

Dr. Ramovš.

Madjarska študija o Slovencih. — Madjarski publicist dr. Robert Braun, budimpeštanski mestni knjižničar, se je v vojnem času pečal s hrvaško-srbskim in slovenskim jezikom, ko ga je vojaška služba dovedla na jugoslovansko ozemlje, in se odločil na podlagi izvirnikov seznanjati svoje rojake z našim bitjem in žitjem. O Slovencih namerja napisati tri članke, dva sta že izšla v socialno-politični reviji „Huszadik Szárad“ (Dvajseto stoletje), ki jo urejuje socijolog Oszkár Jászai. Prvi članek obdeluje plemensko-jezikovne razmere Slovencev in dobo do 1848. leta, drugi članek pa ima napis: „Razvoj slovenske narodne ideje od 1848. leta do smrti Bleiweisove“. O tem članku hočem poročati, čigar vsebina mi je postala znana po prijaznosti prof. Južničja iz Novega mesta, ki je večš madjarščini.

Dr. Braun je predelal tvarino glavno na podlagi spisov Apiha (Slovenci in 1848. leto), Grafenauerja (Zgodovina novejšega slovenskega slovstva, II.), Lončarja (Dr. Janez Bleiweis in njegova doba) in Jos. Vošnjaka (Spomini). Značilno je njegovo priznanje, da madjarski narod v najslabših časih ni imel tako žalostnih dni, kakor so jih imeli Slovenci pred letom 1848. Govoreč o slovenskem gibanju 1848. leta, omenja vso tedanjo našo nejasnost, nediscipliniranost in slabost, ki je onemogočevala uspeh, kakor tudi nasprotstvo Nemcev. Primera z madjarskimi mesti, ki so tekmovala v gmotnih sredstvih za tretje madjarsko vseučilišče (Budimpešta, Kološ, Požun), dočim je Ljubljana zagotavljala samo svojo moralno podporo, ni upravičena, ker manjka tertium comparationis: ponemčena mala Ljubljana 1848. leta in bogata madjarska mesta 1916. leta, ko obstoja že petdeset let samostojna ogrska, po zakonodaji in upravi, po kulturi in gospodarstvu madjarska država. Razliko med Slovenci in drugimi narodi označuje dr. Braun takó, da so dosegli Slovenci priznanje narodne enakopravnosti brez narodne zavednosti, dočim so si drugi narodi priborili priznanje narodne enakopravnosti ravno s svojo narodno zavednostjo. Slovansko gibanje je Bakunin kompromitiral pri dvoru, ki se je oklenil Nemcev, ker se mu Nemčija ni zdelá takó nevarna kakor pa velesila Rusija. —

Bleiweisa označuje dr. Braun za najbolj izvrstnega in prvega politika slovenskega, ki se pa ni odlikoval po duševni veličini, požrtvovalnosti in proroštvu, ampak je bil mož meščanske preprostosti. Ni se dal voditi od mase, kakor misli Grafenauer, nasprotno je sam avtokratsko vodil maso ne sicer par milj, ampak par korakov naprej. Pravilno je ocenjal svojo lastno moč in razmere; zato se je nasljal na dobrohotnost vlade in duhovščine. Laviral je med zgodovinskim in prirodnim pravom: ako so bile splošne razmere ugodne, je bil za Slovenijo; ako so postale slabe, je skušal vsaj za Kranjsko Raj doseči. Liberalizem je imel upanje na uspeh pri Slovencih še le potem, ko je nastalo slovensko meščanstvo in posvetno razumništvo.

Dr. Braun navaja Tomanove besede o dualizmu, da je grob našega življenja, dasi je sam glasoval zanj; pri tem se dotika tudi afere gledé koncesije za gorénjsko železnico. Povdarja pravilno, da je bila napaka, ko so hoteli Slovenci podpirati češko pasivno opozicijo, in primerja češke razmere z madjarskimi, češ, si duo faciunt idem, non est idem. Dostaviti bi bilo pač treba, da je dualizem končno odločila izgubljena vojna leta 1866. Razpravljajoč o razcepljenosti Jugoslovanov, ki jo je pomnožil dualizem in dovedel ad absurdum, prihaja do zaključka, da se more jugoslovanska edinost uresničiti le po dveh možnostih: bodisi potom splošne evropske katastrofe, bodisi potom splošnega evropskega pobratimstva!

Kakor se veselimo, da se med Madjari najde kdo, ki skuša objektivno poznati in presojsati naš položaj, tako tudi želimo, da pisatelj skoro objavi še tretji članek, ki se bo pečal z našim najnovejšim kulturno-političnim in gospodarsko-socialnim življenjem.

Dr. Drag. Lončar.

Jezik očistite peg. Natanko na dan Rybařeve interpelacije glede uradne rabe laških imen po slov. krajih mi je pravilo dekle s srednješolsko maturo, kako je gledala s Kouka na „Izonco“ . . . Žalostno je nadalje, čuti tolikrat iz ust akademikov, da nimajo cajta in obilico sorodnih. Ne utegnejo pomisliti, da bi nekatera kmetica, ki nima pojma o češčini, dejala nimam kedaj . . . Meja se nam krha po izpostavljenih krajinah ne samo iz koristolovja, ampak naravno s polahno infiltracijo tujega besedišča . . . V mojem rojstnem gnezdu se zovejo neke parcele Za hlevi, pozneje izorane ledine pa Pod štaló. Kedo naših vojakov s kmetov ni še zamenjal čevljev s šuhi? In polizobraženstvo posebno rado tke svoj govor iz izposojeno navlako, kakor bi bil ukradeni izraz jačji. Poznam slaviste, pri katerih se še naprej išče Uršo Plut! Mali narodi moramo čuvati svojo individualnost vedno in vestno, ne najmanj v besedi. Janežič-Sketova trditev, da premore naš knjižni jezik najmanj tujk, naj se posploši še v živi govorici. Pred vsem pa ma mladina hoditi pot vzornosti ter se v ta namen seznaniti tudi z drugimi slovanskimi narečji.

Cato Criticensis.

Slovensko in tuje slovstvo. — Urednik je priobčil drja Zobra članek, ne kot bi se v celoti strinjal z njega izvajanji, nego da spravi v javnost vprašanje, ki bo dobivalo v bodoče po vsej priliki večjo in večjo važnost, in v pričakovanju, da izzove po slovenskih listih več živega razglabljanja o stvari.

